

Näringsdepartementet

Tillväxtverket
Box 4044
102 61 Stockholm

m.fl.

Uppdrag att ta fram förslag till nationellt regionalfondsprogram för Europeiska regionala utvecklingsfonden, programperioden 2021–2027

Regeringens beslut

Regeringen uppdrar åt Tillväxtverket, Boverket, Naturvårdsverket, Riksantikvarieämbetet och Verket för innovationssystem (Vinnova) att ta fram ett förslag till nationellt regionalfondsprogram för målet Investering för sysselsättning och tillväxt inom den Europeiska regionala utvecklingsfonden avseende programperioden 2021–2027, med den ansvarsfördelning som framgår under rubriken Närmare om uppdraget. Tillväxtverket ska vara samordnande myndighet för hela uppdraget.

Programmet ska baseras på EU-kommissionens nedanstående förslag, dock med beaktande av att rättsakterna ännu inte är antagna.

- KOM (2018) 375 slutlig, Förslag till Europaparlamentets och Rådets förordning om gemensamma bestämmelser för Europeiska regionala utvecklingsfonden, Europeiska socialfonden+, Sammanhållningsfonden samt Europeiska havs- och fiskerifonden, och om finansiella regler för dessa fonder och för Asyl- och migrationsfonden, Fonden för inre säkerhet samt instrumentet för gränsförvaltning och visering, och
- KOM (2018) 372 slutlig, Förslag till Europaparlamentets och Rådets förordning om Europeiska regionala utvecklingsfonden och Sammanhållningsfonden.

Hänsyn ska vidare tas till förslaget till EU:s långsiktiga budget (MFF).

Avstämning ska ske med Regeringskansliet (Näringsdepartementet) under arbetets gång. Förslag till nationellt regionalfondsprogram för Europeiska

regionala utvecklingsfonden ska, i enlighet med mall för programmen (bilaga V i KOM (2018) 375 slutlig), lämnas till regeringen (Näringsdepartementet) senast den 15 oktober 2020.

Närmare om uppdraget

EU:s sammanhållningspolitik syftar till att främja Europas konkurrenskraft och bidra till att minska utvecklingskillnaderna mellan EU:s regioner. Den regionala tillväxtpolitiken är nära integrerad med genomförandet av EU:s sammanhållningspolitik. Målet för den regionala tillväxtpolitiken är utvecklingskraft med stärkt lokal och regional konkurrenskraft för en hållbar utveckling i alla delar av landet. Hållbar utveckling innebär en utveckling som är socialt, ekonomiskt och miljömässigt hållbar samt där de tre dimensionerna är integrerade och ömsesidigt beroende av varandra.

Den regionala tillväxtpolitiken ska bidra till genomförandet av Agenda 2030 och ett stort antal av de globala målen för hållbar utveckling. Agenda 2030 är en viktig utgångspunkt för arbetet med såväl det nationella regionalfondsprogrammet som de regionala programmen för programperioden 2021–2027.

Politiken ska främja en hållbar strukturomvandling och utveckling av näringslivet. Vidare ska politiken främja jämställdhet, integration och mångfald samt andra sociala dimensioner. Politiken ska även bidra till energiomställning och att nå miljö- och klimatmålen samt främja samhällets anpassning till klimatförändringarna. Miljö- och klimatperspektiven inom den regionala tillväxtpolitiken ska stärkas. Regeringens mål för klimatanpassningen är att utveckla ett långsiktigt hållbart och robust samhälle som aktivt möter klimatförändringarna genom att minska sårbarheter och ta tillvara möjligheter.

Jämställdhetsperspektivet ska systematiskt integreras i förberedelserna, genomförandet, uppföljningen och utvärderingen av programmet.

Insatser för kulturella och kreativa näringar, kulturella verksamheter och kulturarv kan stödjas under förutsättning att insatserna bidrar till de särskilda målen som återfinns under de politiska målen.

Inom det nationella regionalfondsprogrammet behöver insatser bedrivas som baseras på sektorsövergripande och gränsöverskridande samverkan.

Nya typer av samarbeten utvecklas samtidigt som en stor bredd av aktörer behöver involveras i innovationsprocesser. Vidare behöver goda förutsättningar för hållbara lösningar som möter samhällsutmaningarna främjas för att klara omställningen till ett hållbart samhälle. Växande utmaningar skapar behov av lösningar för minskad miljö- och klimatpåverkan, förnybar energi, klimatanpassning, digitalisering, social sammanhållning och demografisk utveckling. Detta innebär samlat ett behov av en samhällsomställning. Det kommer att finnas global efterfrågan på nya lösningar inom dessa områden som ger möjligheter för innovation, entreprenörskap och export.

I Sverige ska enligt förordningsförslaget minst

- 85 procent av programmet avsättas till de politiska målen 1 Ett smartare Europa genom innovativ och smart ekonomisk omvandling och 2 Ett grönare och koldioxidsnålare Europa,
- 6 procent öronmärkas till hållbar stadsutveckling.

Under varje politiskt mål finns flera särskilda mål. Programmet ska fokusera på ett fåtal prioriteringar och därmed uppnå en koncentration av resurser.

Det nationella regionalfondsprogrammet ska ha en strategisk inriktning som främjar en ökad sektors- och programsamordning. Det ska bidra till ett utvecklat samarbete och samordning mellan EU-nivå, makroregional, nationell, regional och lokal nivå samt därmed bidra till värdefulla synergieffekter.

Samordning och samspel samt ökad komplementaritet med övriga relevanta program på nationell och EU-nivå ska analyseras och programförslaget ska, där så är relevant, beaktas. Detta förväntas leda till en mer sammanhållen bild av förväntade effekter på regional, nationell och europeisk nivå.

Potentialen med att öka samarbetet över gränserna inom EU ska tas tillvara. Relevanta samarbetsstrukturer exempelvis EU:s strategi för Östersjöregionen är en viktig utgångspunkt för ett fördjupat och strategiskt samarbete i närområdet. Programmet ska tillföra mervärden för det regionala tillväxtarbetet och för genomförandet av regionalfonden samt komplettera de insatser som genomförs inom ramen för de regionala programmen.

Det nationella programmet ska bl.a.

- främja insatser för samverkan mellan aktörer i olika län samt mellan aktörer på regional och på nationell nivå som bidrar till att utveckla regionala styrkeområden utifrån de regionala förutsättningarna i olika delar av landet,
- främja insatser som bidrar till en ökad komplementaritet i förhållande till andra relevanta satsningar på nationell och EU-nivå,
- utveckla arbetet med återföring av kunskap och lärande,
- främja och utveckla flernivåsamverkan, dvs. samverkan mellan olika nivåer och aktörer, samt sektorssamordning där synergieffekter mellan olika finansiella resurser och andra insatser uppnås. Genom flernivåsamverkan kan dessutom insatserna i större utsträckning anpassas utifrån olika regionala förutsättningar. En viktig del är att bidra till att stärka kopplingen mellan olika strategier och program på lokal, regional, nationell, makroregional och internationell nivå. Här ingår bland annat de regionala utvecklingsstrategierna. För att främja och utveckla flernivåsamverkan och sektorssamordning behöver effektivare policystrukturer och policyprocesser utvecklas.

Det nationella regionalfondsprogrammet ska ha en tydlig insatslogik där de planerade insatserna kan härledas och kopplas till de utmaningar som beskrivs i programmet, samt att sambandet mellan de konkreta insatserna och de förväntade resultaten kan beskrivas och förklaras. Näringslivets medverkan och engagemang i programarbetet är viktigt.

Vid framtagandet av det nationella regionalfondsprogrammet ska ett brett partnerskap involveras i enlighet med den europeiska uppförandekoden för partnerskap enligt kommissionens delegerade förordning (EU nr 240/2014) om den europeiska uppförandekoden för partnerskap inom ramen för de europeiska struktur- och investeringsfonderna. Förslaget till program ska tas fram i dialog med regionerna och Gotlands kommun.

Insatserna för hållbar stadsutveckling ska stödja territoriella strategier som är inriktade på stadsområden i enlighet med förordningsförslaget. Förslaget till program ska därför tas fram i dialog med aktörer på kommunal nivå.

Regeringen poängterar vikten och behovet av ett förenklat genomförande. Alla aktörer i genomförandet bör aktivt söka förenklingsmöjligheter i de system de kommer att förfoga över. Det gäller såväl på EU-nivå som på nationell och regional nivå. Programmet ska därmed ge förutsättningar för ett effektivt genomförande.

Det nationella regionalfondsprogrammet ska vara inriktat mot politiskt mål 1 Ett smartare Europa genom innovativ och smart ekonomisk omvandling. De delar av programmet som avser hållbar stadsutveckling och finansieringsinstrument kan även inriktas mot politiskt mål 2 Ett grönare och koldioxidsnålare Europa.

Som mest avses 14 procent av de totala medlen i den regionala utvecklingsfonden i Sverige avsätts till det nationella regionalfondsprogrammet, varav 6 procenten heter till hållbar stadsutveckling.

För att möta klimat- och miljöutmaningarna och samtidigt främja ett konkurrenskraftigt näringsliv krävs det förändringar så att bl.a. näringslivet bereds möjlighet att vara en aktiv part i att utveckla nya lösningar. Bland annat behöver den klimatvänliga och klimatanpassade, resurseffektiva, cirkulära och biobaserade ekonomin utvecklas i hela landet. Näringslivets potential till omställning ska i större utsträckning tas till vara för att främja utmanings- och miljödriven näringslivsutveckling i alla branscher.

Tillväxtverket ska säkerställa att undersökning och miljöbedömning görs enligt 6 kap. miljöbalken för det nationella regionalfondsprogrammet inför programperioden 2021–2027. Samrådsredogörelser ska upprättas över genomförda samråd. Som utgångspunkt för arbetet med undersökning och miljöbedömning kan den miljökonsekvensbeskrivning användas som togs fram inför programperioden 2014–2020, liksom uppföljningar av programmets miljöpåverkan.

Inom ramen för programframtagandet ska efterlevnad av de nödvändiga villkoren (bilaga IV KOM (2018) 375 slutlig) beskrivas.

Innehållet i programmet

Stärka samarbetet mellan nationell och regional nivå i alla delar av landet inom politiskt mål 1

Det nationella regionalfondsprogrammet ska utifrån regionala förutsättningar bidra till att stärka samverkan och lärandet mellan nationell och regional nivå. Hänsyn ska tas till såväl enskilda regioners styrkeområden som att skapa en samordning mellan nationella och regionala insatser. För att stärka samarbetet mellan olika regionala forsknings- och innovationsmiljöer behöver det genomföras regionöverskridande insatser, både inom landet och

i Sveriges närområde. Det är viktigt att även koppla ihop dessa insatser med insatser på nationell och EU-nivå för digitalisering, forskning och innovation. Öppenhet och kapacitetsbyggande genom gränsöverskridande samarbeten med andra regioner, nationellt och över nationsgränser är en del av detta.

Tillväxtverket och Vinnova ansvarar för att ta fram denna del av förslag till program.

Finansieringsinstrument inom politiskt mål 1 och 2

Det nationella regionalfondsprogrammet kan inkludera olika former av finansieringsinstrument där det finns ett betydande mervärde i att dessa genomförs på nationell nivå.

Tillväxtverket ansvarar för att ta fram denna del av förslag till program.

Hållbar stadsutveckling inom politiskt mål 1 och 2

I städerna finns stora möjligheter att bidra till en hållbar utveckling för att möta samhällsutmaningarna. Hållbara städer ska vara inkluderande och tillgängliga stadsmiljöer som erbjuder alla människor en attraktiv och grön livsmiljö. Helhetssyn i planeringen tillsammans med innovativa och smarta lösningar kan bidra till städer där människor kan leva klimatsmart, hälsosamt och tryggt. Städer och tätbebyggda områden är till exempel särskilt känsliga för klimateffekter som översvämningar och ökade temperaturer och andra utmaningar av långsiktig karaktär. Sverige ska ha en viktig roll internationellt inom hållbar stadsutveckling, både som exempel och för att svensk kompetens ska komma till nytta internationellt. Teknik och systemlösningar kan bidra till framtida exportmöjligheter och internationella samarbeten.

Insatserna som finansieras genom regionalfonden ska dock inte adressera alla utmaningar inom ramen för hållbar stadsutveckling. De insatser som kan inkluderas ska inrymmas inom politiskt mål 1 Ett smartare Europa genom innovativ och smart ekonomisk omvandling och politiskt mål 2 Ett grönare och koldioxidsnålare Europa. Det nationella regionalfondsprogrammet ska därför

- beakta nationell politik för hållbar stadsutveckling,
- adressera de av städernas utmaningar som är av långsiktig karaktär,

- utgå från befintliga eller kommande territoriella strategier som är inriktade på stadsområden, utan krav på att kunna stödja strategierna i dess helhet,
- genomgående genomföras som integrerade territoriella investeringar eller annat territoriellt verktyg som Sverige utformar, om slutgiltig förordning möjliggör detta.

I uppdraget ingår att ta fram förslag till urvalprocess för öppna utlysningar alternativt förslag till stadsområden som ska omfattas. Geografisk spridning i hela landet ska säkerställas.

Tillväxtverket, Boverket, Naturvårdsverket, Riksantikvarieämbetet och Vinnova ansvarar för att ta fram denna del av förslag till program med Tillväxtverket som samordnade myndighet.

Utvärdering, indikatorer och urvalskriterier

För att säkerställa god kvalitet i genomförande och goda resultat i programmen behöver det finnas ett tydligt sammanhållet system där projekturval, indikatorer, utvärdering, och lärande hänger ihop. I framtagande av förslag till regionalfondsprogram ska i första hand gemensamma indikatorer i enlighet med regelverket användas. De gemensamma indikatorerna får i särskilda fall kompletteras med programspecifika indikatorer om de bättre överensstämmer med insatslogiken. Tillväxtverket har ett samlat ansvar för att säkerställa detta system för samtliga regionalfondsprogram inom målet för investering för sysselsättning och tillväxt i Sverige.

Statsstöd

Allt offentligt stöd till företag omfattas av EU:s statsstödsregler, oavsett om det lämnas enbart som ett nationellt stöd eller delvis finansieras med EU-medel. Även organisationer och aktörer utan vinstsyfte omfattas av statsstödsreglerna då de tillhandahåller varor eller tjänster på en marknad. Det är av central betydelse att utformningen av programmet tar hänsyn till de legala ramar som kommer till uttryck i statsstödsreglerna.

Skälen för regeringens beslut

Medlemsstaterna ska ta fram program för att genomföra Europeiska regionala utvecklingsfonden för perioden 2021–2027 i enlighet med artikel

16 i kommissionens förslag till gemensamma bestämmelser (KOM (2018) 375 slutlig).

Det nationella regionalfondsprogrammet ska bidra till att underlätta för nya samarbeten och främja insatser för att koppla samman regionernas forsknings- och innovationsarbete inom politiskt mål 1 Ett smartare Europa genom innovativ och smart ekonomisk omvandling med det nationella arbetet. När det gäller hållbar stadsutveckling och finansieringsinstrument kan det nationella regionalfondsprogrammet även bidra till politiskt mål 2 Ett grönare och koldioxidsnålare Europa. Programmet ska tillföra mervärden för det regionala tillväxtarbetet och för genomförandet av sammanhållningspolitiken, samt komplettera de insatser som genomförs inom ramen för de regionala programmen. Det nationella programmet ska utifrån samhällsutmaningarna och Agenda 2030 bidra till omställning samt därmed till att stärka näringslivets konkurrenskraft lokalt, regionalt och nationellt.

På regeringens vägnar

Ibrahim Baylan

Åsa Lövelius Kebert

Kopia till

Statsrådsberedningen/EU-kansliet och SAM
Justitiedepartementet/EU
Utrikesdepartementet/EI
Finansdepartementet/BAEU, BB, K, SFÖ och SPN

Utbildningsdepartementet/F, UH och GV
Miljödepartementet/KL, ME, MM och VM
Kulturdepartementet/ CSM, Ko och KL
Arbetsmarknadsdepartementet/A, IAS, JÄM och MRB
Infrastrukturdepartementet/ D, DF, HIE, TM, TP och US
Riksdagen, arbetsmarknadsutskottet, näringsutskottet
Riksrevisionen
Boverket
Delegationen mot segregation
Jämställdhetsmyndigheten
Kemikalieinspektionen
länsstyrelserna
Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor
Myndigheten för digital förvaltning
Myndigheten för tillväxtpolitiska utvärderingar och analyser
Myndigheten för yrkeshögskolan
Naturvårdsverket
Post- och telestyrelsen
Riksantikvarieämbetet
Riksarkivet
Rådet för Europeiska socialfonden i Sverige
Sametinget
Skogsstyrelsen
Statens energimyndighet
Statens geotekniska institut
Statens jordbruksverk
Statens kulturråd
Statens skolverk
Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut
Tillväxtverket
Trafikverket
Universitet och högskolor
Verket för innovationssystem
Gotlands kommun
regionerna
Stiftelsen Svenska Filminstitutet
Sveriges Kommuner och Regioner

